

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Totis Béla*

Cím: *Természettudós és vezérkari főnök*

Forrás: *Magyar Hírlap*

Bp.

(Hely)

1936. VIII. 9.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Marsigli, Luigi Fernando

Idő

1936

Személy

Helyszám

Természettudós és vezérkari főnök

Az olasz Marsigli, Budavár visszafoglalója, aki felfedezte a magyar föld természetrajzát és „Budapest Fürdővárost“

Budavár visszafoglalásának kétszázötvenedik évfordulójának ünneplésére készülődik az ország. A jubileum emléktáblái, érmei már elkészültek. Csodálatos módon a jelentős évforduló alkalmából az ország megfélekedezett valakiről. Egyetlen emléktábla, egyetlen előadás, egyetlen cikk sem emlékezik meg arról az emberről, akinek nemcsak Budavár visszafoglalásakor volt talán a legnagyobb szerepe, de a magyar természettudomány fejlődésére, a magyar természet felfedezésére is a legjelentősebb hatással volt. Luigi Fernando Marsigli da Bologna gróf személye ma nemcsak azért érdekes, mert a Budavárát ostromló csapatok vezérkari főnöke volt, hanem azért is, mert, amint azt 1881-ben a Magyar Tudományos Akadémián Beliczay Jónás kecskeméti jogi professzor mondja: „Ragyogóbb módon Magyarországról még sem hazai, sem külföldi író nem emlékezett meg.“

Ki volt Marsigli, az elfelejtett katonatiszt, akiről így nyilatkoztak az Akadémián? Miért tudunk olyan keveset arról az em-

berről, akivel a szegedi és a bolognai egyetem 1930-ban halottak-napján gyászülésen foglalkozott halálának kétszázadik évfordulója alkalmából? Valóban csodálatos, hogy erről az emberről éppen Magyarországon ilyen kevés szó esett. Beliczay egy kis könyvecskét írt Marsigli életéről. Kivüle Magyarországon csak dr. Borsodi Bevilacqua Béla, a nem eléggé méltányolt nagy kultúrhistorikus foglalkozott az elfelejtett tudóssal. Borsodi Bevilacqua a napokban megjelenő, a kávé kultúrtörténetéről szóló könyvében dolgozta fel Marsigli kávéról szóló tanulmányát. Marsigli magyar természettudományos vonatkozású munkái azonban mind a mai napig feldolgozatlanok. Budavár visszafoglalásának negyvedezedik évfordulóján, amikor az ország a győztes csatázajról, a győztes tábornokról és a győző hadsereget segélyező nagyurakról emlékezik meg, szóljanak ezek a sorok a tudósról, aki a csatázásban is kutatott, gondolkodott és a háborús vesz közepette is igazi humanista maradt.

A barokk korszak tudósa volt, valódi humanista szellem, a barokk szellemi törése nélkül. Három évig vezette, mint vezérkari főnök Magyarországon a felszabadító hadjárat tüzérsegét és mérnöki segédszervezetét. A három év alatt gyűjtötte össze Magyarországról szóló hatkötetes, 1723-ban, Németalföldön megjelent *Danubius Pannonico-Mysicus* című munkájának anyagát. Képzelnék el a katonatisztet, aki az évszázad egyik legnagyobb hadjáratát vezeti egy számára idegen országban és a hadjárat közben feldolgozza az ország legfontosabb természeti tulajdonságait. Leírja az ország geológiai, vízrajzi, csillagászati, állattudományi és növénytanilagát. Olyan alaposan és a század egész tudományára olyan nagyjelentőségű pontossággal, hogy Sir Edmund Halley, a világhírű csillagász Magyarországról szóló munkájáért vezeti be az Angol Királyi Tudós Társaságba. Az üdvözlő beszédet a társaságban a gróf bevezetésekor Sir Isaac Newton mondta.

És ezt az embert felejtette el a magyar természettudomány. Erről az emberről nem emlékszik meg senki Budavár visszafoglalásának emlékünnepe. Igaz, hogy — egyszer megemlékeztek róla. Amikor Magyarország függetlenségének visszaállítása ér-

dekében nyíltan Lipót császár ellen fordult, — az olasz gróf kardját a breisachi osztrák hódér — eltörte a vérpadon. Ennyit kapott az a tudós, aki Magyarországon közép-európai vezető szerepének bebizonyítása érdekében foglalkozott tudományosan az ország vizeivel, állataival, növényeivel és, aki mindezeket kívül, — Budavár visszafoglalásánál is a legjelentősebb szerepet töltötte be. Nyeregben töltött kemény katonai életét európai viszonylatban is korszakalkotó tudományos munkássággal töltötte. Az első volt, aki leírta a tengeráramlásokat, tehát a tudományos oceaenografia, a tengerbiológiájának megalapítója. Ő írta le először a korallállatkát és a foszfort. Ő az első, aki felkutatja a Duna forrásvidékét. Az elsők közé tartozik, aki a gyöngytermő kagylókkal foglalkozik. Marsigli ezeken kívül a magyarországi édesvízi kutatás megalapítója. „Budapest Fürdőváros“ gondolatát kétszázötven évvel ezelőtt a Buda felmentésére induló keresztény csapatok vezérkari főnökének szellemében született meg. Nem régen távoztak Budapestről a Szellemi Együttműködés Parlamentjének tagjai, — az európai tudományos együttműködés gondolatát ez az olasz katonatiszt vetette fel.

Igazi „génie latin“. A latin szellemek barokk megjelenése, a barokk kalandos nyugtalanságában megelevenülő reneszánsz szellem tudósa.

Csak ebben a szellemben lehet megérteni munkásságát. Magyarországon, Sopronban, írta első munkáját, a kávéról szóló — *Bevandát*. 1686 szeptember 2-ának éjjelén élete veszélyeztetésével bejárta az égő Budavárát és a romok közül kimentette Mátyás király könyvtárának roncsait. Ekkor találta meg a magyar rovásírás legrégebb emlékeit. Magyarországi tartózkodása alatt tudományosan foglalkozott a római